
VJEROVATI

Za jedno ponovno otkriće
vjere

Th. Rey – Mermet.

C.S.S.R.,

Izd.: Droguet-Ardant, Limoge
1976

uvod

Ovo je deveto djelo Th. Rey-Mermet, C. S. S. R., Francuza, redemptoriste, koje je već doživjelo četvrto izdanje. Neka su njegova djela prevedena na španjolski, talijanski, portugalski i njemački jezik.

Pisac posvećuje ove retke svojoj obitelji koja mu je predala kršćansku vjeru, braći redemptoristima, svećenicima (njih 1500) koji su pročitali djelo, koristili ga i dali svoje sugestije, grupama kateheta i zajednicama koje su ga koristile.

U svom pozamašnom djelu (488 stranica) pisano tumači i analizira apostolsko vjerova-

nje, odnosno nicejsko - carigradsko koje pjevamo ili recitiramo na nedjeljnim i blagdanskim misama. To je krsno vjerovanje s Istoka, pažljivo prerađeno od koncila čije ime nosi da bi se učvrstila autentična nauka protiv zabluda o Presvetom Trojstvu i božanstvu Isusa Krista. Zbog toga ovo vjerovanje sadrži neke apstraktne i teške formulacije što od njega čini, kako se to kaže "vjerovanje za biskupe". (Usp. Th. Rey-Mermet, C. S. S. R., CROIRE pour une redécouverte de la foi, Droguet-Ardant, Limoges 1976. str. 11).

Već nas u samom uvodu pisac upozorava kojim će putem krenuti. Iskustvom čovjeka, a ne samo vjernika uvodi nas u bitne sadržaje vjere koji su prikazani znalački. Pitanja koja se pojavljuju pobuđuju apetit čitaoca za traganjem.

Teološki bi rječnik na trenutke zamijenio ili potkrjepio ilustracijama aktualnih auktora koji bi teološ-

ke tvrdnje izrekli na svoj plastičan, deskriptivan egzistencijalan i poetski način, što ne bi umanjivalo dubinu sadržaja, već naprotiv uputilo bi nas preko riječi i slika što trepere na horizontu pojavnog svijeta, na tajnu Neizrecivog.

"Bog je "netko"; to je za mene najbolji prijevod "ja vjerujem u Boga". To kaže nešto malo, dok sve druge riječi koje žele "dati jednu ideju Boga" govore u stvari o jednom Bogu koji bi bio ideja, ne živa, ne aktivna, ne efikasna, u dvije riječi, ne "netko". Bog se ne nauči... ne nauči se netko... Bog je htio da znamo da je on Netko koji živi, koji djeluje, koji ljubi. Znamo da je to Bog s nama". (Madeleine Debrel, usp. Isto, str. 9.).

Najprije treba sresti nekoga da bismo se tada zainteresirali za njegove sadržaje i karakteristike. Bog izvan ljudskog iskustva, "to nije pravi Bog", i taj nas Bog najmanje interesira, naglašava

pisac. Vjera je više nego neko znanje. Vjera je život, ona je i nauka, ali nauka života, ona je poznavanje Nekoga.

Bitni dio sadržaja jest osoba, Netko koji u relaciji prema donosi nove i kvalitativne sadržaje. Pisac se trudi da u kombinaciji metoda: induktivne, analogijske i komparativne pruži jedan novi pristup i dadne jednu novu dimenziju "starim" sadržajima apostolskog vjerovanja. On ne stavlja novo vino u stare mješine, već staro vino u nove mješine.

Za katehiziranje djece i odraslih, prva i posljednja riječ metode je dakle posjećivanje Boga, slušanje njegove Riječi, smisao njegove prisutnosti, klanjanje, hvala, molitva. Ljubiti da bi Ga bolje shvatili; shvatiti da bi Ga bolje ljubili. (Usp. Isto, str. 10.).

Pitanja današnjih vjernika i zahtjevnost vjere traže nove odgovore. Nažalost, da bismo izrazili svoju kršćansku vjeru vezani smo na riječi, formule naslijeđene iz daleke prošlosti: da bismo izrekli Boga živoga, često upotrebljavamo mrtvi jezik. Rezultat: čovjek 20. stoljeća ne shvaća.

Posebno se mladi danas pitaju koji je "sadržaj" vjere, ono što se apsolutno mora vjerovati, što se može "ostaviti po strani"? Što je bitno, solidno u vjeri, što je sigurno, manje sigurno i nesigurno; koju radosnu Vijest treba živjeti? (Usp. Isto, str. 7-8). Konačno današnjim ljudima vjera se izražava u formulama vezanim uz kulturu jednog razdoblja (Msgr. Matagrín).

Dakle treba nam ponovno

izreći (reinterpretirati) vječnu vjeru slikama, idejama, obiteljskim jezikom (langage) našeg područja i našeg vremena - vremena koje brzo juri - i riječima iz svakidašnjeg života i života čitavog čovječstva. Tako je "naviještanje Radosne vijesti svim narodima", onim danas kao i onima od jučer. To je propovijedanje

Evandjelja svakome stvorenju", pa čak ako ono nije studiralo, pa i tada i posebno tada ako nema vjere. Inače nastavljam grijeh Izraela; nekolicini privilegiranih pridržava se navještaj koji je određen svima.

Ipak dubina krize vjere, bolje vjernika, opipljivo je prisutna, jer je već pitanje što treba vjerovati nego kako izreći svoju vjeru.

Čini se da je potrebno ponovno "uploviti" u apostolsko vjerovanje kao u hladnu vodu koja dodiruje sve udove.

Msgr. Etshegaray nas upozorava da se nalazimo u jednom razdoblju gdje vjera riskira da se osiromaši svodeći se na širinu osjećaja ili na zavodničke ideologije. Danas vjera zna biti veliku dušna i angažirana, čak i hrabra kad se suoči sa stvarnostima života; ali često muca o svom sadržaju ili, još gore, uopće se o njemu ne brine i tako, što je fatalno, ona se raspada, rastura u samoj sebi. Izazov koji nam je upućen da bismo prilagodili vjeru jednom "novom svijetu", jedan je od najvećih u povijesti.

Kad bismo ukratko rekli sadržaj našeg vjerovanja, tada bismo jasno naglasili da se tu radi o životu i ni o čemu drugome: "o životu Boga u

životu ljudi, i obratno, o životu ljudi u životu Boga". (Isto, str. 17).

Ova "vjera apostola", nije dakle neka filozofija, niti neka ideologija. Ona je Objava kroz povijest, iskustvo preokreta, kako kaže sv. Ivan. (1 Iv 1,1 - 2).

Zato Bog o kojemu je riječ u vjerovanju jest Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljevi. (Usp. Dj 3,13-15.).

Nakon kratkog osvrtu na povijest apostolskog vjerovanja pisac odmah prelazi na analizu i tumačenje samog teksta kojega je podijelio na dvadeset zaokruženih cjelina. Sad ćemo nastojati u kratkim crtama prikazati sadržaj tih cjelina.

1. Vjerujem u Boga

Vjerovati nekome ili nešto, iskustvo je svih bez obzira bili oni vjernici ili oni koji ne vjeruju. Nakon što je prikazana narav takvog vjerovanja, upućujemo se na specifičnost kršćanskog iskustva Boga. Iskustvo i vjera imaju svoj put i svoje etape. Najprije se polazi od iskustva sebe preko iskustva stvari i iskustva drugih do iskustva Boga. Bog se prvi i sam očitovao čovjeku, a to je lijepo izrazio Paskal posuđujući ove riječi Bogu: "Ti me nebi tražio da me nisi našao." (Isto, str. 19-20).

Ovu prisutnost Boga u našoj ljudskoj povijesti tko god želi može upoznati u njenim etapama; samo je potrebno otvoriti Bibliju, obiteljsku knjigu gdje On s čovjekom i čovjek s Njim pripovijeda svoju akciju ljubavi i spasenja. Jer Bog, kao svaka ljubav, više djeluje i tumači

ono što čini. Njegove ruke i njegova usta upravljani su k srcu. Vjera je da srce prihvaća da se otvori toj božanskoj ljupkosti. (Usp. Isto, str. 21.).

Bogatim biblijskim tekstovima i analizom pisac nam pokazuje da je to Bog Abrahamov, Izakov, Jakovljevi i Bog Isusa Krista u kojega treba vjerovati, a ne u bogove koji su u današnje vrijeme posebno prisutni; bog Vlasti, bog Kruha (ekonomska nezasićenost), bog Seksa i najveći od svih bogova, bog Novac (jer se njime sve može kupiti, pa čak i bog Vlasti, bog Kruha i bog Seksa). (Usp. isto, str. 37-39).

Povijesna analiza ideje o Bogu poziva na metamorfozu svijeta, misao i jezik (langage). Zato pisac zaključuje da naša ideja o Bogu koju smatramo kršćanskom, u stvari je često pogled poganske filozofije koju smo prilijepili na ono što nam kaže Biblija i posebno Evanđelje. (Usp. Isto, str. 31.).

Čini se da je jedino ispravan put do Istine povratak na izvore i slušanje izvorne Riječi Božje što kaže o sebi. "Samo Bog može dobro govoriti o Bogu. Želite li upoznati Boga? Citajte i ponovno citajte Bibliju i Evanđelje." (Usp. Isto, str. 28.).

2. Oca svemogućega

Kada bismo u današnjem velegradu postavili pitanje u masi koja nas okružuje: "Što je za vas Bog?" Kakve odgovore mogu dati oni koji su prazni duha i oni koji su šutnjom zatvorili usta svoja? Što je Pavao mislio kada je u Ateni opazio hram posvećen "nepoznatom bogu"? Put

od "nepoznatog boga" do pravog biblijskog Boga vodi preko objave Božje gdje nam se On očitovao kroz povijest spasenja u Isusu Kristu i Crkvi. (Usp. Isto, str. 43.).

Tumačeći samo ime objavljenog Boga u svjetlu biblijskih tekstova, pisac nas upozorava na objekte tzv. "filozofa sumnje": Marksa, Niezzsche, Freuda, Althussera i strukturalista. Bog se izraelskom narodu objavio kao Otac, ili On je i Otac svakog čovjeka i svih ljudi. "On je Otac svih naroda, svih ljudi; On je Otac svakog čovjeka, bio on bilo koje rase, bilo kakav bio njegov grijeh... To je objava Evanđelja". (Usp. Isto, str. 55.).

Kvaliteta Boga koji je Otac i koji se kao takav može prepoznati samo u dimenziji ljubavi. "Bog je Ljubav. Njegova svemogućnost je svemogućnost ljubavi... to je njegova definicija i njegova narav." (Usp. Isto, str. 59.).

3. Stvoritelja neba i zemlje

U ovom poglavlju pisac se povijesno-kritičkom metodom posebno osvrnuo na prva 3 poglavlja Knjige postanka. U svjetlu novijih biblijskih istraživanja i u svjetlu pozitivnih znanosti pokušava dati odgovor današnjem čovjeku i vjerniku.

Laganim jezikom, punim slika i u svjetlu novijih autora, pruža nam spektar mogućnosti u traženju odgovora?

Kakav je odnos znanosti i vjere? Koje je mjesto, položaj i težnja modernog čovjeka u suvremenom svijetu? To su pitanja koja se pojavljuju na ovim stranicama.

"Znanost i vjera su ipak pozvane da žive kao dobri

susjedi, ali pod uvjetom da svatko ostane u svojoj kući: znanost traži onaj *kako* u stvarima i u svijetu, a vjera traži onaj *zašto* života, čovjeka, stvaranja. Znanost i vjera su sestre, one su Božje kćeri i "učinjene" su da se ljube, da se pomažu pod uvjetom da svaka od njih ostane na svom području" (Isto, str. 66.).

Čovjek koga je Bog stvorio na svoju sliku, koji posjeduje svoje iskustvo organiziranosti, zanimali su se i zanimaju se ljudi, pokreti i sistemi.

"Čovjek nije dovoljan sam sebi. Svakidašnje iskustvo čovjeka to potvrđuje. Iskustvo ograničenosti i nemoći je paradoksalno: čovjek preko znanosti i tehnike sve više posjeduje svoj svijet, i u isto vrijeme najmodernije ideologije ismijavaju "sne" jednog "čovjeka-Boga" (kršćanstvo), jednog "slobodnog čovjeka" (egzistencijalizam), da bi navijestili "smrt čovjeku" u ime znanosti (strukturalizam: "vjerujemo da nije posljednji cilj humanističkih znanosti da sastavi čovjeka, nego da ga rastavi". (Claude Levi-Strauss).

"U naše dane ne može se više misliti nego u prazno o čovjeku koji je nestao..., o njegovu kraljevstvu, ili njegovu oslobođenju; svima onima koji još postavljaju pitanje o onom što je čovjek... može se samo suprotstaviti filozofskim smijehom" (Michel Foucault). (Isto, str. 81).

Da li odgovore na pitanje zašto, čovjek jedino može naći u svjetlu božanske Objave?

4. I u Isusa Krista

U svjetlu novozavjetnih tekstova Isus Krist se pojavljuje. Dok naše vjerovanje slijedi povijesnu Objavu Boga, kršćanska teologija stavlja u središte Isusa Krista. Tako se teocentrizam i kristocentrizam međusobno dopunjuju.

"Bog je slijedio stoljeća da bi se očitovao ljudima: Stvaranje, Utjelovljenje, Duhovi. Što nam daje: Bog, Isus Krist, Crkva... "Vjerujem u Boga... u Isusa Krista... u Duha Svetoga koji djeluje u Crkvi" (Isto, str. 90).

Govoreći o drugoj božanskoj Osobi pisac se posebno zadržao na Isusu iz Nazareta - čovjeku (povijesni Isus), dok je manje prostora posvetio Isusu Kristu (Isus vjere).

5. Njegov jedini Sin

Biblijska teologija i egezeza tekstova NZ-a istakli su nam Isusovo božanstvo govoreći posebno o njegovim čudesima, oprostjenju grijeha, učitelju Zakona, jedinom Očevu Sinu i na kraju o Duhu Svetomu te o međusobnom odnosu Oca, Sina i Duha Svetoga.

6. Naš Gospodin

Isus je naš Gospodin. U kojemu smislu? Analizirajući sam naslov, Gospodin, pisac nas upozorava i na druge titule koje su pridavane Isusu Kristu.

U drugom dijelu ovog poglavlja obrađuje se tajna "istotnog grijeha" polazeći od iskustva osobnog grijeha.

7. Koji je bio začat po Duhu Svetom

Obiljem biblijskih tekstova i sv. Otaca kao i modernih

teologa, teologija Utjelovljenja koja posebno svjetlo baca na otkupljenje i otkupiteljsku zadaću Kristovu, veoma snažno i zanosno ističe ovu veliku istinu naše vjere.

8. Rođen od Djevice Marije

Marija Majka Božja i model vjere u Evanđeljima djetinjstva, te djevičanstvo u svom povijesnom i egzistencijalnom kontekstu bitni su sadržaj ovog broja. Pomoću tekstova iz Evanđelja i novijih teologa pisac nastoji raščistiti pojam bezgrešnog začeca koji je "presvučen" predrasudama i iskrivljenim slikama. Zatim se govori o Josipu, mužu Marijinu, u odnosu na starozavjetne tekstove.

9. Mučen i raspet pod Poncijem Pilatom

Isus je preko Marije ušao u naše čovječanstvo, a u našu civilnu i političku povijest ušao je preko Poncija Pilata. Zato pisac posebno govori o ulozi, važnosti i međusobnom odnosu između Marije i Pilata. Križ kao simbol patnje i boli, grijeh, smrt i uskrsnuće Kristovo centralne su točke u ovom izlaganju.

Kako čovjek doživljava iskustvo boli, patnje i zla? Donose se razni pristupi. Najprije činjenice koje nas okružuju (potresi, ratovi...), zatim teoretičari patnje (Sartre, Camus.).

Što Krist misli o zlu? Što misli Bog u Isusu Kristu? Filozofi tumače zlo, a Isus poziva na borbu protiv njega. Bog ima druge i drugačije poglede nego mi. Božji pogled je veoma pozitivan o patnji. Bog ulazi u samu pat-

nju i za Njega je to i nužan put. (Usp. isto, str. 195). A Rabindranath Tagore naglašava "tjeskoba moga srca to je teret svega onoga što nisam dao." Patnja je za kršćanina prisutnost ljubavi a ne odsutnost Boga. Ipak u svjetlu Uskrsa patnja, bol i smrt dobivaju novu dimenziju. "Ako nitko ne ljubi Boga bez boli, nitko ne vidi Boga bez smrti. Boga ništa ne dotiče što nije uskrslo; jer ni jedna volja nije dobra, ako nije izišla iz sebe, da bi ostavila cijeli prostor potpunoj Njegovoj invaziji." (Maurice Blondel: usp. isto, str. 199.).

10. Umro je i pokopan

Isusovo iskustvo smrti pokazuje nam čovječstvo Kristovo. Evanđelja su bogata tekstovima o tom događaju i pisac ih vješto povezuje u jednu cjelinu gdje do izražaja dolazi da je Isus bio pravi čovjek i da je zatim umro. Razlog i smisao Njegove smrti za nas jasno se ocrtavaju na stranicama Evanđelja. "Poći k Ocu, ljubiti do kraja, to znači umrijeti. To znači živjeti." (Isto, str. 218.). "Znamo da smo prešli iz smrti u život jer ljubimo našu braću." (1 Iv 3,14).

11. Sišao je nad pakao

"Bez pomoći specijalista, Biblija bi bila samo nejasan mozaik" piše jedan teolog, ali svaki jezik (govor) posjeduje dio "Nejasnog mozaika".

Tjelesni ljudi materijalno omeđeni mjestom i prostorom izražavaju se u slici mjesta i prostora, čak i kad govore o čistom duhu koji ne zauzima niti mjesto niti

prostor. Ipak ne možemo lju-
de 2000. godine lišiti ovdje
Objave radi poteškoće jezika.
"Propovjedajte Radosnu Vi-
jest svakome stvorenju" nag-
lašava Isus. Silazak Krista
nad pakao ostaje u srcu Ra-
dosne vijesti.

Tumačeći pojmove pakao,
šeol, Hadeš, limb pisac nag-
lašava da su to više stanja ne-
go mjesto i zaključuje s Paul
Hitzom: "Dogma 'silazak nad
pakao' sigurno ovo označuje:
postoji jedna radikalna, egzis-
tencijalna i univerzalna evan-
gelizacija svih ljudi po Kristu
samome koji, proslavljen u
Duhu Svetom, naviješta Ra-
dosnu Vijest, ne samo svojim
zemaljskim suvremenicima
koje je susreo u Palestini,
ne samo nebrojenim ljudima
koje je susreo u vidljivoj
Crkvi, već i svakome čov-
jeku i svim ljudima, kako i
bilo gdje oni živjeli, i iznad
svega na času njihove smrti,
iznad svih prostornih ograni-
čenja, vremenskih, i svih ljud-
skih okolnosti. Isus je u stvar-
nosti Spasitelj svih ljudi. To
je tajna našeg Otkupljenja od
početka." (Usp. isto, str.
238.).

12. Treći dan je uskrsnuo od mrtvih

Jeruzalem, Kalvarija, sv.
Grob su povijesne činjenice.
To su mjesta na kojima se
odigrao događaj Kristova usk-
rsnuća. "Ovaj događaj je zasa-
đen u srce svijeta. Više nego
što je povijestan, on je sre-
dište Povijesti. Događaj iz ko-
jeg je rođeno kršćanstvo." (Isto, str. 247.).

I vjera Apostola je povijes-
na činjenica na kojoj se tem-
elji Crkva. Raznovrsna i
mnogobrojna svjedočanstva
učvršćuju našu vjeru u Uskrs-

nuće. Tu su Djela Apostol-
ska kao najstariji dokumenat,
sv. Pavao koji naglašava: "pre-
dajem vam što sam primio",
a na poseban način Evanđe-
lja.

13. Uzašao na nebo, sjeo s desna Bogu Ocu sve- mogućemu

U kontekstu iskustvenog i
povijesnog pisac prilazi Uza-
šašću Gospodinovu da bi nas
zatim uveo u problem i tajnu
dvaju datuma Uzašašća Gos-
podinova u svjetlu novozav-
jetnih tekstova.

Problem i tajna Uzašašća
prikazuje nam se u pet raz-
ličitih vidova: najprije i naj-
važnije "Bog Ga je učinio
Gospodinom" tj. da je ovaj
čovjek Isus Bog jednak svom
Ocu. (Usp. isto, str. 276.).
Zatim uzdignuće Kristovo jest
ono što "ispunja svemir".
(Ef 4,9; isto, str. 277.). Us-
krsnuće-Uzašašće Gospodino-
vo, kao treći momenat, jest
njegov stvarni susret sa svom
braćom ljudima. (Isto, str.
278.). Njegov put susreta
ostvaruje se na taj način da
ljudi participiraju na njegovu
novom Životu i njegovoj bo-
žanskoj slavi. (Isto, str. 280.).
Konačno sve je već učinje-
no... ali u isto vrijeme još sve
treba obnoviti. Bog je ispunio
svoje obećanje, ali ipak Kris-
tovo proslavljenje ne iscrplju-
je Božje Obećanje: ono nas
usmjeruje prema budućnosti i
angažira nas u jednoj zadaći.
(Isto, str. 281.).

Bog će na kraju preobra-
ziti sve ljude po svome Duhu
ljubavi. I tako će biti "nova
nebesa i nova zemlja gdje će
pravda stanovati" (2 Pt 3,13).

14. Odakle će doći suditi žive i mrtve

Pisma nikad direktno ne
govore o posebnom sudu, dok
se u NZ-tu više od 70 puta
govori o općem sudu. U povi-
jesti Crkve toj je problemati-
ci posvećeno dosta prostora.
Dobra djela svakog pojedinca
biti će kriterij općem sudu.
Kad će to biti? Datum je
nepoznat, ali znamo da uskrs-
nuli Krist neće zaboraviti ni-
koga, jer On ne želi da se it-
ko izgubi.

15. Vjerujem u Duha Svetoga

Bog je ušao u ljudsku po-
vijest. Zbog toga je naše vje-
rovanje, u svom drugom dije-
lu "Vjerovanje u Isusa Kris-
ta..." — slijedilo povijest
Sina Božjega, poslije njegova
Utjelovljenja sve do njegova
uznesenja na nebesa. (Usp. is-
to, str. 319.).

Treći je dio - "vjerujem
u Duha Svetoga..." - nastav-
ljanje na zemlji Kristove povi-
jesti poslije Uzašašća i Duho-
va kroz "vremena Crkve".
Dakle ovaj treći dio Vjerova-
nja je Objava djelovanja Duha
u ljudima. Govoreći o Duhu
Svetomu pisac nas najprije
upozorava kako se On očitu-
je progresivno, zatim o od-
nosu između Isusa i Duha
Svetoga, te Duha Svetoga i
ljudi.

Koje je mjesto i uloga
Duha Svetoga u Crkvi? Molit-
va i sakramenti su privilegi-
rano mjesto djelovanja treće
božanske Osobe.

Duh je onaj koji potiče
vjernika na akciju i svje-
dočenje i na taj način upozo-
rava na jednu od glavnih
uloga Crkve Kristove u svijetu
- na njenu misijsku dimenzi-
ju. (Usp. isto, str. 341.).

16. U svetu Crkvu katoličku

Apostolsko vjerovanje tvrdi "Vjerujem u Boga..., u Isusa Krista..., vjerujem u Duha Svetoga", ali "vjerujem i u svetu Crkvu". Bog (Otac), Krist, Duh, su osobe: u njih se vjeruje ili se ne vjeruje; dok je Crkva tajna i institucija. Može se nijekati Boga, Krista, Duha; ne može se nijekati Crkvu: ona je činjenica. (Usp. isto, str. 347.).

Nakon što je istaknuto posebno značenje Crkve kao zajednice vjernika naglasak je stavljen na izvore Crkve, na Krista i apostole. Crkva je apostolska, ali je i jedna jer je jedna glava - Krist, jedno tijelo - mistično tijelo Kristovo, jedan Kruh. Najodličnije se očituje jedinstvo Crkve u Euharistiji. (Usp. isto, str. 355-363). Crkva je i sveta jer je Otac svet, jer je Sin svet, jer je Duh svet. Crkva je katolička jer je sveopća. (Usp. isto, str. 363-366).

"Ti si katolik jer po svom krštenju nosiš u sebi život određen svim ljudima, milost koja sve ljude može ujediniti u ljubavi Kristovoj. I tvoja je misija da im to saopćiš."

"Ti zaista nisi katolik ako ne osjećaš da cijeli svijet ne kuca u tvom kršćanskom srcu." (Isto, str. 369.).

17. U zajedništvo svetih

Zajedništvo je i potreba i poziv. "Bez drugih ne bih imao ni jezika niti kulture, ni ideje niti srca, ni obitelji niti domovine, ni kuće niti odjeće... Bez drugih ništa ne bih bio, ni tijelo niti duh.

Ali "ja jesam"... I trebam "biti za druge", kao što su drugi za mene...

Dakle, katkada sam potreban drugih i potreban biti za

druge. Zato zajedno sačinjavamo obitelj, sela, gradove, domovine..." (isto str. 374.).

Govoreći o zajedništvu svetih misli se na specifično zajedništvo. "Zajedništvo svetih je najprije na razini osoba, ovoga i drugoga svijeta. Zajedništvo svetih je također na razini dobara, spajanje života svakog pojedinog djeteta Božjega sa životom svih drugih u Kristu." (Isto, str. 375.).

Preko sakramenata kao preko "svetih stvari" prikazujemo se u Crkvi, i to na poseban način u Euharistiji.

I naša solidarnost s pokojnicima čini nas da postanemo više kršćani.

18. U oprostjenje grijeha

Prvotni sakrament oprostjenja je sakrament krštenja, a ne sakrament pomirenja. U sakramentu krštenja se utemeljuje i okuplja Crkva. Zato svake nedjelje molimo: "vjerujem u jedno krštenje za oprostjenje grijeha".

"Kao što je mene poslao Otac, ja vas šaljem...". Komu?

Svijetu, svim ljudima... Radi koje misije? Radi oprostjenja grijeha u Duhu Svetomu preko onih koji su u službi radosne vijesti"

"Primate Duha Svetoga: grijesi će biti otpušteni onima kojima ih vi otpustite" (Iv 20,21).

U svjetlu SZ i NZ-a govori se o grijehu. Bog gaji prijateljski odnos prema grešnicima.

Kad se govori o sakramentu pomirenja na prvo mjesto dolazi Crkva, jer je ona "mjesto potpunog oprostjenja, kao kuća i mjesto ljubavi". (Usp. isto, str. 413.).

19. U uskrsnuće tijela

Svijet koji dolazi, besmrtnost duše, uskrsnuće tijela i uskrsnuće mrtvih su subjekti koje pisac stavlja u prvi plan. Razlike između grčkog i biblijskog poimanja na području antropologije posebno dolaze do izražaja kada je govor o uskrsnuću tijela.

Grčko, odnosno dualističko poimanje čovjeka, donijelo je ne male poteškoće i nesporazume u razumijevanju biblijske poruke o čovjeku.

"Biblijska ideja uskrsnuća ne može se usporediti s grčkom idejom besmrtnosti. Slijedeći grčko poimanje, čovječja duša, po naravi nepokvarena, ulazi u božansku besmrtnost od trenutka kada ju je smrt odvojila od tijela.

Slijedeći biblijsko poimanje, cijela ljudska osoba pada pod moć smrti: duša će biti zatvorena u šeol dok će tijelo sagnjiti u grobu..." (Isto, str. 435-436).

20. U život vječni. Amen.

Ljudi umiru iako ne žele umrijeti. To je činjenica.

Nijedan filozof niti mudrac ne može ustvrditi da postoji vječni život. Kršćanin, naprotiv, može ustvrditi da postoji vječni život. Polazeći od svoje vjere u Boga i u Isusa Krista. (Usp. isto, str. 449.).

Vječni život nije jedan biološki život sa svojim dišnim i cirkulacijskim funkcijama, već je "život vječni, kaže Isus - govoreći Ocu o nama, da Te upoznaju, Tebe, jedinog pravog Boga, i onoga koga si Ti poslao, Isusa Krista." (Iv 17, 3).

Govoreći o vječnim mukama pisac u prvi plan stavlja čovjeka u situaciju - u odsutnosti Boga-ljubavi dok o mjestu patnje više aludira na nekadašnje prikazivanje tih stvarnosti.

"Pakao, kao apsolutno odbijanje ljubavi, postoji samo s jedne strane, želimo reći sa strane onoga koji ga neprestano stvara za sebe samoga." (Isto, str. 465.).

Nebo i raj su također stvarnosti, ali kakve? "Ljudska povijest ima jedan smisao; raj je stvarnost, ali on je ono što tek ima doći; on je "novo nebo i nova zemlja gdje staju prava." (Isto, str. 469.).

Što reći o ovom djelu? Tehnički je veoma pregledno uređeno, ali s obzirom na sadržaje, čini se, da je nekim područjima posvećeno više prostora i dano više raznovrsnih argumenata.

Jezik je raznovrstan i plastičan, ali na momente i teološki suhoparan posebno kada se radi o manje jasnim dijelovima. Pisac značajki "plovi" u vodama arheologije ljudske misli i iskustva što se kroz stoljeća nagomilala na izvornu Poruku.

Jasno razlučuje važno od manje važnoga, ako išta u apostolskom vjerovanju ima manje značajnog. To se prvenstveno misli na tumačenje i analize pojedinih tekstova. Veliki broj pisaca starijeg i novijeg datuma našli su svoje mjesto u ovom djelu.

Bog je stvorio čovjeka na sliku i priliku svoju, dok je čovjek neprestano u opasnosti da stvara Boga na svoju sliku i priliku. Otuda toliki nesporazumi.

Ovaj dijalektički dinami-

zam pojavljuje se i na ovim stranicama.

Djelo je upućeno svima onima koji žele dublje i snažnije unići u "stare" istine naše vjere a na poseban način onima koji imaju naročitu službu u navještanju Radosne Vijesti.

Petar Milanović
